

61.ANTALYA ULUSLARARASI ALTIN PORTAKAL FİLM FESTİVALİ

SİNEMA ÇALIŞTAYI

SONUÇ BİLDİRGESİ

9-12 EKİM 2024

Çalıştay Düzenleme Kurul Başkanları

Doç. Dr. Perihan TAŞ ÖZ (İstanbul Kültür Üniversitesi- Yönetmen- Senarist)

Aydın Sayman (TÜRSAV Başkanı, Yönetmen- Senarist)

(Bildirge özet niteliğinde olup detaylı sonuç raporu daha sonra yayımlanacaktır.)

1.Oturum: Sinemada Telif Hakları Sorunları

Moderatör: Prof. Dr. Okan Ormanlı (İstanbul Kültür Üniversitesi)

Katılımcılar: Ahmet Edebalı (FİYAB), Ayhan Sonyürek (SENARİSTBİR), Mehmet Soyarslan (SESAM), Mehmet Güteryüz (SETEM), Renan Bilek (BİROY), Tunç Davut (SİNEBİR).

TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Film Sektöründe yurtiçi telif toplama süreçlerinde en büyük sorun mevcut yasalardaki yetersizlikler ve eksikliklerdir. Yasaları hazırlayan ve uygulayanların telif konusuna tam olarak hâkim olmamaları önemli bir sorundur.
- Yapımcı sinemacı ve TV kanalları arasındaki satış ve anlaşmalarda yapımcıların ve TV sahiplerinin telif ödememe politikası ve telifin manevi hak olarak devredilemeyeceğinin göz ardı edilmesi mağduriyetlere yol açmaktadır.
- Bazı meslek birlikleri bir araya gelerek federasyon kurmuşlardır. Bu federasyonlar birleşerek konfederasyon oluşturmalarıdır.
- Copyright levy (özel kopyalama bedeli) konusunda geç harekete geçilmiştir ve yasalar hala açık değildir. Yurt dışında bilhassa Avrupa'da büyük gelirler toplanıp dağıtılırken, Türkiye'de bu aşamada ne kadar gelir elde edildiği ve kimlere nasıl dağıtılacağı konusunda belirsizlikler bulunmaktadır. Bu hususun açıklık ve şeffaflık kazanması elzemdir.

2. Oturum: Sinemada Akademi-Sektör İş Birliği

Moderatör: Prof. Dr. Emine Uçar İlbuđa (Akdeniz Üniversitesi)

Katılımcılar: Doç. Dr. Ayşe Toy Par (Galatasaray Üniversitesi), Doç. Dr. Ece Vitri nel (Galatasaray Üniversitesi), Hakan Kasırğa (Görüntü Yönetmenleri Derneği), Sadullah Şentürk (SİNEBİR), Ufuk Demirbilek (Sinema Televizyon Sendikası).

TESPİTLER

- YÖK web sayfasından edinilen bilgilere göre, Türkiye’de sayısı 70’i aşan Radyo, TV ve Sinema bölümü bulunmaktadır. Her yıl binlerce öğrenci hala endüstrileşemeyen sinema, televizyon sektörüne istihdam edilmek üzere bu bölümlerden mezun olmaktadır.
- Türkiye’de Radyo, TV ve Sinema alanında eğitim veren fakülteler şunlardır: İletişim, İletişim Bilimleri, Güzel Sanatlar, Mimarlık ve Tasarım, Sosyal Bilimler Sanat ve Tasarım, Sanat Tasarımı ve Mimarlık, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakülteleri. Okullardaki isim çeşitliliği gibi, ders içeriklerinde de farklı farklı modülleri yer almakta, teori ve uygulama eğitimleri her fakülteye, fakültenin bulunduğu kente (taşra/merkez karşıtlığında), kentin ve fakültelerin altyapı olanaklarına, eğitici kadronun niceliği ve niteliğine göre değişiklikler taşımaktadır. Bazı fakülteler altyapısı olmadan kurulmuş ve birçok eğitici kadro çalışma alanı dışındaki derslerin de sorumluluklarını yüklenmek durumunda kalmıştır. Dolayısıyla fakülte ve bölüm sayısındaki nicel büyüme eğitimin niteliğindeki büyüme ile paralellik taşımamaktadır.
- Akademik kadrolar, sürekli akademik performans, kadro kaygıları nedeniyle giderek içine kapanmaktadır. Sektör, öğrenci ve akademik kurumlar arasındaki uçurum da büyümektedir.
- Bütün bu sözü edilen sorunlar karşısında öğrencilerin sektörle ilişkilerini kurmak çoğu zaman bireysel ilişkiler üzerinden olabilmekte, sektör akademiyi, akademi sektörü, öğrenci akademisyeni, akademisyen de öğrencileri eleştirmekte, sorunun temel kaynağından uzaklaşmaktadır.
- Sektör ve akademi arasında bir köprü bulunmamaktadır. Sektörün uygulama deneyimleri akademiye taşınmamaktadır.

- Ekonomik kriz sektörün yetkin uzmanlardan uzaklaşmalarına ve ucuz işgücüne yönelmesine neden olmuştur. Bu da akademiden mezun olan öğrencilerin istihdam alanını daha da daraltmaktadır.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Akademilerdeki sinema bölümlerindeki nicel büyüme sınırlandırılmalıdır.
- Sinema TV Bölümleri merkezi yerleştirme yerine, özel yetenek sınavı ile öğrenci alınmalıdır.
- Müfredatlarda uygulamalı derslere ağırlık verilmelidir.
- Sektör ve akademi arasındaki iş birliği güçlendirilmeli, ortak projeler, araştırmalar yapılmalıdır.
- Ülkedeki kalkınma politikalarında akademiye de danışılması, YÖK'ün öğrenci kapasitesi, bölüme girme koşulları, eğitime ilişkin yönetmelikler ve düzenlemelerde akademiden görüş alınması gerekmektedir.
- Üniversitelerde uygulamalı ders verecek öğretim elemanlarının görevlendirilmesi sürecindeki ön koşullar, sektörün deneyiminin akademiye taşınması yönünde kolaylaştırılmalıdır.
- Akademik eğitimin sektördeki dernekler, sendikalara da taşınması gerekmektedir.
- Festivallerin yapıldığı kentlerde üniversitelerin sinema bölümleri ile iş birliği içinde olunmalıdır.
- İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük kentlerin dışında kalan periferideki sinema okullarının olduğu kentlerde çekilen dizi ve sinema projelerinde akademi ile iş birliği sağlanmalıdır.
- Sinema alanında çalışanlar ve bu alana yönelik eğitim veren akademisyenlerin bir araya gelmesine öncülük eden bu çalıştayın devamlılığı çok önemli ve hayatidir. Çalıştay düzenli olarak sürdürülmelidir.

3. Oturum: Türkiye'de Film Festivalleri

Moderatör: Prof. Dr. Senem Ayşe Duruel Erkılıç (Mersin Üniversitesi)

Katılımcılar: Deniz Yavuz (Antalya Altın Portakal Film Festivali), Doç. Dr. Hakan Aytekin (BSB- Maltepe Üniversitesi), Doç. Dr. Hakan Erkılıç (Mersin Üniversitesi), Haydar Işık (Malatya Film Festivali), İsmail Timuçin (Adana Altın Koza Film Festivali), Nazif Tunç (FİLM-YÖN), Nida Yılmaz (Türkiye Belediyeler Birliğı), Özgür Balcı (İşçi Filmleri Festivali), Vecdi Sayar. (İzmir Film ve Müzik Festivali).

TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Festivaller özgür, özerk ve özgün olmalıdır. Özerklik, sansür ve müdahaleler konusunda iyileştirmelere olanak sağlayacaktır.
- Festivaller arasında işbirliğinin geliştirilmesi için bir platform oluşturulmalıdır. Bu platform, festival takvimleri, telif ödemeleri, ödül miktarları, katılımcı ve kadın kotası konusunda regülasyon sağlanması hedeflenmelidir.
- Festivallerin bağımsız yapılarını, kimliklerini, karar alma mekanizmalarını koruyabilmeleri hayati önem taşımaktadır. Belediye festivallerinin organizasyon yapıları, karar mekanizmaları, işleyişleri her seçim sonrası değişmemelidir ve çalışan uzman kadrolar korunmalıdır.
- Kent kimliklerine uygun tematik festivaller yapılabileceğı gibi festivallerin özgünlüklerini ortaya koyacak odak noktaları belirlenmelidir.
- Belediyelerin festivallere katkıları için ortak sorunlara dair bir çatı oluşturulması, belediyelerin festivallere lojistik destekler sağlanması, örneğın salon tahsisi gibi somut konularda destek olması, ayrıca Belediyeler Birliğinin öncülüğünde festival- kent ilişkisi hakkında bilgilendirici toplantılar düzenlenmesi ve belediyelerin sürdürülebilirlik konusundaki katkıları önemlidir.
- Film market ya da sinema fuarı oluşturulmalıdır.
- Festival bütçeleri şeffaf olmalı ve Bakanlık destekleri resmi olarak açıklanmalıdır.
- Ön jüri şeffaf bir biçimde belirlenmelidir. Ön jüride yönetmen veya film yapım süreçlerine hâkim profesyonellerin olması ve festival yönetiminin ön jüride hiçbir koşulda yer almaması gerekmektedir.
- Ödül miktarları arasındaki orantısız dağılım düzenlenmeli ve ödül miktarları hakkaniyetli olarak belirlenmelidir.
- Dijital platformlar festivallere davet edilmelidir.

- Festivallerin kendi seyircilerini tanıyarak programlarını yapmaları; seyirciyi festival zamanı salonlara çekmenin yollarını bulmaları ve dezavantajlı seyirciye daha fazla erişim sağlanması gerekmektedir.
- +18 akıllı işareti uygulaması, eser işletme belgesi alınmasını zorunlu olmaktan çıkartmış ve festivallerde ortaya çıkan sansür krizinin aşılmasını sağlamıştır. Ancak lise öğrencilerinin ve çocukların festivalleri takip etmesini imkânsız kılmıştır. Festivallerin kendi seyircisini yetiştirmesi ve geleceğinin seyircilerini yaratması için bu konuda mevzuat üzerinde çalışılması gerekmektedir.

4. Oturum: Türkiye'de Film Sektöründe Çalışma Koşulları

Moderatör: Av. Derya Yaman

Katılımcılar: Ahmet Edebalı (FİYAB), Damla Kırkalı (Sinema Televizyon Sendikası), Emre Yetim (Oyuncular Sendikası), İbrahim Onur Akçınar (Çalışma Bakanlığı İş Müfettişi), İlker Barış (SENARİSTBİR), Galip Görür (Sine-Sen), Osman Özcan (Sinema Televizyon Sendikası), Vehbi Cankat Güneş (Çalışma Bakanlığı İş Başmüfettişi).

TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Bu oturumda 4857 Sayılı İş Kanunu'nun fazla çalışmayı düzenlediği yasa maddeleri çerçevesinde; günlük 11 saati aşan ve yıllık 270 saatin üstünde bir fazla çalışmanın yaptırılmayacağı önemle vurgulanmış ve çalışma sürelerine aykırı hareket eden işverenler aleyhinde denetimlerin yapılması ve idari para cezalarının uygulanması yönünde sendikalarca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı nezdinde ihbarda bulunulması ve çalışanların da haklarına dair bilinçlendirilmesi hedeflenmiştir.
- Film çekimlerinin yapılacağı setlere erişimin sağlanması sürecinde serviste geçen sürelerin de çalışma süresinden sayılacağı ve bu sürelerin de dahili ile günlük 11 saati aşan bir çalışmanın yapılamayacağına dair düzenlemenin de emredici mahiyette olduğu vurgulanmıştır.
- Dinlenme sürelerinin de günlük bir program çerçevesinde planlı olarak kullanılması ve setin işleyişinde çekimleri aksatan tüm hususların organize bir çalışma disiplini çerçevesinde ortadan kaldırılarak, sette yalnızca dinlenme sürelerinin olduğu bir akış içinde çekimlerde sürekliliğin sağlanması yönünde girişimlerde bulunulması hedeflenmiştir.
- Çocuk oyuncuların çalışma koşullarının ve saatlerinin belirlenmesi yönünden taslak halinde düzenlenen yönetmeliğin onaylanarak, yürürlüğe girmesi yönünde girişimlerde bulunulması ve tüm sendikalarca sürecin takibi kararlaştırılmıştır.
- Hazırlık sürecinde yarım kaşe ücret ödemesinin hukuka aykırı olduğu, ücretin haftalık olarak ödenmesi gerektiği ve yapım şirketlerince dayatılan bölüm başı ücret ödemesinin bir ücretlendirme niteliği arz etmediği ortak mutabakatla deklare edilmektedir.
- Sektörde sendikal özgürlüğün önündeki en büyük engel olarak görülen 10. iş kolundan bağımsız bir güzel sanatlar iş kolunun kurularak toplu iş sözleşmesi kurma hakkının elde edilmesi ve bu kapsamda sendikalarca ortak faaliyet yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

- Dizi film projelerinde çalışma sürelerinin uzunluğunda bir diğer etkisi olan dizi sürelerinin kısaltılması amacıyla başta RTÜK olmak üzere, kanallar, yapımcılar ve dijital platform temsilcilikleri ile ortak görüşmeler yürütülerek sonuç odaklı adımların atılması ve çözümler geliştirilmesi hedeflenmiştir.
- Günlük dizi senaristlerinin çalışma koşulları ve hakları çerçevesinde 4A sigortalılığın sağlayacağı kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, işsizlik maaşı haklarından yoksun bırakılarak işlerine keyfi son verildiği ve bu sorunların giderilmesine yönelik girişimlerde bulunulması kararlaştırılmıştır. Tüm sektör çalışanlarının sigorta primlerinin asgari ücret üzerinden yatırılıp eksik sigorta primleri ve uzun süreli çalışmanın bulunmaması hallerinin emeklilik ve işsizlik maaşı alma hakkını ortadan kaldırdığı tespiti ile çözüm önerileri geliştirilmiştir.
- Setlerde iş güvenliğinin sağlanması yönünde üyelerin risklere karşı bilinçlendirilmesi ve sektörün tehlikeli iş sınıfında yer alıyor olması sebebiyle mesleki yeterlilik belgesinin belirli iş alanları yönünden zorunlu hale getirilmesinin gerekliliği tartışılmıştır. Yine oyunculara yönelik iş güvenliği önlemleri çerçevesinde aksiyon yönetmeni ve yakınlık koordinatörünün setlerde bulunmasının zorunlu hale getirilmesi iş kazası risklerinin, psikolojik ve cinsel şiddetin önlenmesi için gerekli olduğu vurgulanmıştır.
- Setlerde cinsiyet ayrımcılığının önlenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması yönünden Uluslararası Af Örgütüncü belirlenen politika metinlerinin paylaşılması ve sendikalar ile meslek örgütlerinin istihdamda cinsiyet ayrımcılığının önlenmesine, eşit işe-eşit ücret ilkesinin sağlanmasına dair ilkelerin uygulanması ve yaptırımların geliştirilmesi yönünden kurumlar nezdinde ihbar ve şikayetlerde bulunma kararı alınmıştır.
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve iş yerinde taciz ve mobbing ile mücadele birimlerinin sendikalar bünyesinde aktif çalışmasının sağlanarak psikolojik ve hukuki destekle bulunulması kararı alınmıştır.

5. Oturum: Sinemada Değişen Seyir Kültürü

Moderatör: Prof. Dr. Hasan Akbulut (İstanbul Üniversitesi)

Katılımcılar: Prof. Dr. Ayşe Nilüfer Narlı (Bahçeşehir Üniversitesi), Cenk Sezgin (Cinmarine Sinema Zinciri), Ferhat Aslan (CJ ENM Medya Genel Müdürü), Doç. Dr. Hakan Erkılıç (Mersin Üniversitesi), Doç. Dr. İpek Azime Çelik Rappas (Koç Üniversitesi).

TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Türkiye’de sinema seyircisinin kim olduğuna, sosyo-ekonomik-egitim durumuna, beklentilerin ve beğenilerinin ne olduğuna ilişkin kapsamlı araştırmalar yoktur. Bunun için pek çok ülkede olduğu gibi akademi ve sektör işbirliği ile disiplinlerarası bir perspektifle bu tür araştırmaları yapmak üzere Seyirci Araştırma Merkezi ya da Ağı gibi bir oluşumun ivedilikle kurulması gerekmektedir.
- Mevcut seyir kültürü, AVM’lerde ve tüketim pratikleri içinde konumlanmıştır. AVM’lerdeki sinema salonlarının öğrencilere ve beyaz yakalı çalışanlara çoklu hizmet sunması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- Seyir deneyimi günümüzde daha çok dijital mecralarda, akışkan, solo, parçalı, dağınık ve anlık tatmine dönük olarak gerçekleşmektedir. Pasif olmak yerine etkin, etkileşimsel ve kolektif bir seyir deneyimini geliştirebilecek modeller üzerine düşünülmelidir.
- Covid 19 pandemisi ile yürürlüğe konan yasaklar ve kapatmalar, dijital platformların sinemaya girişini hızlandırmış, plansız bir şekilde gerçekleşen bu hızlı dijitalleşme, sinema salonları ve seyirci alışkanlıkları üzerinde büyük etkiler yaratmıştır. Sinema salonları, dijital platformlarla rekabet etmek yerine iş birliğine giderek belirli filmlerin gösterimlerini öncelikle salonlarda yapmalıdır. Böylece hem filmlerin popülerliği hem de salonlara olan ilgiyi artacaktır. Ayrıca yerli bir dijital platform dizisinin final bölümünün sinema salonlarında özel bir etkinlik olarak gösterilmesi yoluyla, platforma kıyasla gişe getirisinin artırılması sağlanabilir.
- Sinema salonları ve seyirciye dair mevcut resmi veriler, reel-fiili değildir. Daha sürdürülebilir film programlama için sinema alanındaki verilere erişimde şeffaflık sağlanmalıdır.
- Yerli filmlerin gişe başarısı düşük olup, tanıtım ve pazarlama stratejisinin eksikliği, yerli filmlerin izleyiciye ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Yerli filmlerin gişe başarısını artırmak için şunlar yapılabilir:

- Marka İşbirlikleri ve Ürün Yerleştirme, film tanıtımlarını destekleyecek Medya Sponsorlukları, Yerli Filmler İçin Reklam ve Sponsorluk Destekleri, Film Tanıtımına Yönelik Teşvik Programları gibi projeler geliştirilmesi, “Nitelikli ve Gişeli” Yerli Film Üretimini Teşvik için Entegre Tanıtım ve Pazarlama Planı hazırlanması.
- Film dağıtımında yeni yaklaşımlar geliştirilmesi, Dağıtımcılar Arası İşbirliği ve Danışma Kurulu oluşturulması; Bakanlıkça yaz aylarında gösterime girecek gişe filmlerine sübvansiyon, vergi, SGK vb. destekler sunularak yaz sezonunun cazip hale getirilmesi.
- Yerli filmlerin uluslararası alanda başarı elde etmesi için Uluslararası Dağıtım Destek Fonu oluşturulması, Türk Filmleri İçin Uluslararası Festival Stratejisi belirlenmesi, Ortak Yapım ve Uluslararası Partnerliklerin geliştirilmesi gibi küresel bir dağıtım ve pazarlama stratejisi geliştirilmelidir.
- Kolektif bir sinema kültürünü geliştirmek için üniversiteler, bakanlıklar, Yerel yönetimler, toplum merkezleri gibi kurum ve kuruluşlar arasında kurulacak işbirliği ile sinema kültürünü geliştirecek projeler hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Sinema kültürünü erken yaşlarda kazandırmak için ilkokul, ortaokul ve liselerde Okul-Sinema Programları düzenlenmelidir. Böylece sinema kültürünün ve geleceğin sinema seyircisinin yetiştirilmesi sağlanabilir. Yine yerel yönetimlerin desteği ile kültür merkezlerinde her yaş için film gösterimleri düzenlenmesi ve halka yönelik açık hava sinema geleneğinin canlandırılması sinema kültürünün geliştirilmesinde önemli pratikler olacaktır.
- Mevcut haliyle sinema salonları, iş yaptığı dört aylık sezon dönemi (kış dönemi) dışında atıl kalabilmektedir. Sosyal ve kültürel etkinliklerle sinema salonlarını canlandıracak, onları sosyal etkileşimin odağı kılacak çeşitli projeler geliştirilmelidir.
- Günümüzde sinema bileti fiyatlarının artışı, izleyiciyi sinemadan uzaklaştıran önemli faktörlerden biridir. Bu konuda promosyonu yasaklayan 5224 sayılı kanunun yeniden düzenlenmesi, Aile Paketleri ve İndirimli Seyir Günleri, sinemaya sık giden müşterilere yönelik sadakat kartları veya mobil uygulamalar yoluyla sinemaya gitmek daha cazip hale getirebilir.
- Seyir deneyimini biçimlendiren, filmlere erişimi engelleyen sansür olgusu, etraflıca tartışılmalı ve alternatif gösterim olanakları geliştirilmelidir.

6. Oturum: Türkiye'de Sinema Yayıncılığı

Moderatör: Doç. Dr. Meliha Elif Demoğlu (Marmara Üniversitesi)

Katılımcılar: Prof. Dr. Ali Karadoğan (Munzur Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Barış Saydam (Sinema Yazarı- Nişantaşı Üniversitesi), Doç. Dr. Fırat Sayıcı (SİYAD- Esenyurt Üniversitesi), Prof. Dr. Semire Ruken Öztürk (SİNECİNE Dergisi- Ankara Üniversitesi), Prof. Dr. Serkan Öztürk (ES Yayınları- Yalova Üniversitesi), Tuncer Çetinkaya (Modern Zamanlar Dergisi).

TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Ağırlıklı olarak sinema kitapları yayınlayan yayınevlerinin basım ve dağıtım maliyetlerinin karşılanması amacıyla Kültür Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü tarafından, sinema eserlerinin fonlanmasına benzer bir destek fonu yaratılmalıdır.
- Temel sinema kaynaklarının Türkçe'ye kazandırılmasında ilgili yayınevlerinin talepleri doğrultusunda yüksek telif maliyetlerinin karşılanması için Kültür Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü tarafından çeviri destek fonu oluşturmalıdır.
- Basılmış olan sinema yayınları kütüphanelere dağıtılmalıdır.
- Sinema yayınlarının, yıllık periyodlarla düzenli olarak Kültür Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü tarafından istatistiki bilgilerinin toplanması, takip edilmesi ve her sene düzenli olarak açıklanması önemlidir.
- Kitlesele fonlama gibi alternatif fon imkanları, sinema yayıncılığı alanında da uygulanmalıdır.
Sinema yayıncılığın teşvik edilmesi, sürdürülebilmesi, desteklenmesi ve okurun dikkatini çekebilmesi için öneriler:
- 62. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde ilki düzenlenecek şekilde, basılmamış sinema kitabı yarışmasının düzenlenmesi. Seçilecek eser/eserlerin editörlük, mizanpaj, basım ve dağıtım süreçlerinin belirlenmiş bir yayınevi tarafından yarışmadan alınacak destek ile yürütülmesi.
- Çeşitli sinema salonları, gösterim alanları ve film festivallerinde sinema kitaplarının indirimli satışının yapılacağı ücretsiz bir stant açılması.

- Günümüzde sinema seyir ve okur-yazarlığı konusunda sosyal medya etkisinin göz ardı edilmemesi ve sinema hesaplarında sinema yayınlarının tanıtımının teŖvik edilmesi önemlidir.

7. Oturum: Film Sektöründe Yapım Koşulları, Krizler ve Çözümler

Moderatör: Aydın Sayman

Katılımcılar: Ahmet Hızarcı (Yapımcı, Stüdyo Yöneticisi), Ayhan Sonyürek (SENARİSTBİR), Orhan Koçak (SETEM), Nida Yılmaz (Türkiye Belediyeler Birliği), Serkan Acar (FİLMKOOP).

TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 2004 yılından itibaren başlatılan Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Destekleri sinemamıza katkı sunmuştur ancak bu hali ile yetersiz ve işlevsizdir. Son yıllarda desteklerin uluslararası bir ortak yapım bütçesindeki oranı %10'un altına düşmüştür ki; bu oran ortak yapım ya da yabancı fon desteği sağlayabilmeyi imkânsızlaştırmaktadır.
- Destekleme sisteminin işleyişi yapımcıları proje konularında “oto sansür” uygulamak zorunda bırakmıştır. Bir başka sorun, desteklerin kullanılmasında istenen teminatların yapımcıları ciddi şekilde zorlamasıdır. Destek biçimlerinden biri olan “senaryo destekleri” işlevsiz ve verimsiz kalmıştır.
- 20 yıllık sürecin sonunda mevcut destekleme sistemi, onlarca, küçük ve güçsüz yapım evlerinin doğmasına yol açmış nicelik olarak fazla ama nitelik olarak zayıf ve her an kapanmaya hazır kısa ömürlü yapım evlerinin doğmasına yol açmıştır. Yine bu süreç, ilk yönetmenlik desteklerinde olduğu gibi yapımcı ve yönetmenin aynı kişi olması gibi problemleri doğurmuştur. Bu tablo özellikle ilk yönetmenlik yapan yeni sinemacılar için bütçelerin kötü kullanımına yol açmaktadır.
- Uzun metraj, belgesel ve kısa filmlerin yapım desteklerinin uluslararası standartlar göz önüne alınarak yükseltilmesi gerekmektedir. Desteklerin kullanılmasında yaşanan teminat sorunları bankacılık ve sigortacılık sistemiyle bakanlığın oluşturacağı yöntemlerle aşılmalıdır.
- Senaryo desteklerinin bir film yapımına dönüştürülme oranının son derece az olduğu görülmektedir. “Proje Geliştirme Destekleri” bu süreç içerisinde yeterince değerlendirilememiş ve destek bütçelerinden çok az pay almıştır. Önümüzdeki dönemde bu destek biçiminin önemsenmesi gerekmektedir.
- Bağımsız sinema filmlerinin finansman sorunları yalnızca Kültür Bakanlığı Destekleri ile giderilemez. Uluslararası deneyimlerde gördüğümüz gibi “otomatik destekler” yürürlüğe konulmalıdır. Bu amaçla RTÜK, şans oyunları gibi kurumların bütçelerinden

film yapımlarına destek verilmesi finansman sorunlarının çözülmesinde yarar sağlayacaktır.

- Başta TRT olmak üzere özel televizyonların bağımsız sinema filmlerine karşı gösterdikleri ilgisizlik finansman güçlüğüne doğmasına neden olan başlıca sorunlardan biridir. Özellikle TRT'nin çok sayıda yayın kanalının bulunmasına rağmen yerli sinema yapımlarına mesafeli durması sinemamıza zarar vermektedir.
- Yerel yönetimlerin kendi bölgelerinde "sinema ofisleri" kurarak ve aynı yardım biçimlerini zenginleştirerek sunması günümüz koşullarında önem kazanmaktadır.

8. Oturum: Türkiye'de Sinema ve Kültürel Miras

Moderatör: Doç. Dr. Aydın Çam (Çukurova Üniversitesi)

Katılımcılar: Prof. Dr. Aydan Özsoy (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi), Nil Gürpınar (SESAM), Prof. Dr. Okan Ormanlı (İstanbul Kültür Üniversitesi). (Prof. Asiye Korkmaz-Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi- oturuma fiziki olarak katılamamış ancak hazırladığı raporu oturum öncesinde moderatöre iletmiştir).

TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- Sinema, çok farklı bağlamlarda kültürel miras olarak değerlendirilebilecek öğelere sahip bir alandır. Bir mekân olarak sinemalar; filmlerin kendisi; film yapım, dağıtım ve gösterim pratikleri; akımlar veya ekoller ve sinemaya gitme - seyir deneyimi gibi pek çok öğeyi kültürel miras olarak değerlendirmek ve bu bağlamda politikalar geliştirmek gereklidir.
- Eski sinemaların korunması ve restore edilerek işlevsel halde tutulması, kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması için gereklidir. Sinema salonları, birer tarihi eser olarak değerlendirilmeli ve topluma yeniden kazandırılmaları için sürdürülebilir bir şekilde kamusal kullanıma açılmalıdır.
- Sinemaya gitmek, nesiller boyunca aktarılabilen bir sosyal ve kültürel pratik olarak, soyut olmayan kültürel mirasın korunması ve yaşatılması gereken önemli bir öge olarak görülmelidir ve kuşaklar arası aktarımı sağlanmalı, çeşitli stratejiler geliştirilmelidir.
- Sinema sektöründe çalışmış ve sinema tarihini yakından bilen kişilerin, sözlü tarih çalışmaları aracılığıyla genç kuşaklarla bir araya getirilmesi, hem belgeleme hem de sinema kültürünün sürdürülebilirliği açısından önemli girişimlerdir.
- Sinema mirasının korunması ve aktarılmasıyla ilgili bir diğer husus, film arşivleridir. Arşivlerin korunması, toplumun tarihini ve sosyal yapısını yansıtan bu eserlerin bozulmadan geleceğe taşınmasını sağlarken; kamusallaştırma, arşivlerin geniş kitlelere erişim imkânı sunarak sadece akademisyenler ve uzmanlar için değil, toplumun geneli için de bir kültürel diyalog ve hafıza aracı olmasını mümkün kılacaktır. Bununla beraber, Ulusal Film Mirası gibi, hem sinema hem de kültürel ve toplumsal tarihimiz açısından önemli filmleri arşivleyecek programlar oluşturulmalıdır.

- Sinema alanında Türkiye’de kültürel mirasın korunması konusundaki yasal mevzuatın eksikliği, özellikle sinema tarihi, arşivleme ve eğitimle ilgili konularda önemli bir boşluk yaratmaktadır. Sinemanın kültürel miras olarak kabul edilmesine yönelik daha kapsamlı yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Sinema arşivlerinin korunması ve kamuya açılmasını sağlayacak programların teşvik edilmesiyle merkezi ve yerel yönetimlerin bu tür girişimleri desteklemesi yasal güvence altına alınmalıdır. Ayrıca, arşivcilikle ilgili derslerin İletişim Fakültelerinde müfredata eklenmesi gerekmektedir.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü Film Arşivi, Mimar Sinan Üniversitesi Sami Şekeroğlu Sinema TV Merkezi – Türk Film Arşivi ve TRT Arşivi başta olmak üzere, farklı film arşivleri arasındaki koordinasyonu sağlamak için kurumsal bir yapı oluşturmak önemlidir. Bu bağlamda, Ulusal Film Arşivleri Koordinasyon Merkezi gibi bir kurum devreye girerek, ülke çapındaki arşivleri, müzeleri, akademik kurumları, sektörel örgütleri ve özel koleksiyonları kapsayan bir erişim ve işbirliği ağı oluşturulmalıdır.

9. Oturum: Üretimden Gösterime Türkiye'de Kısa Film ve Belgesel Sinema

Moderatör: Doç. Dr. Hakan AYTEKİN (Maltepe Üniversitesi)

Katılımcılar: Prof. Dr. AYTEKİN Can (Selçuk Üniversitesi), Prof. Dr. Meral ÖZÇINAR (Manisa Celal Bayar Üniversitesi), Dr. Öğr. Üyesi Musa AK (Yönetmen-Karabük Üniversitesi), Okan Batur (Kısa Film Yönetmenleri Derneği), Rıza KIRIÇ (Yönetmen), Doç. Dr. Sırrı Serhat Serter (Anadolu Üniversitesi).

TESPİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu oturumda tartışılan ve öne çıkan sorunları başlıklar halinde aşağıdadır:

Yaratıcılık

- Dijital teknolojinin sunduğu olanaklar zaman, maliyet ve kolaylaştırıcılık bağlamında avantaj sağlamakla birlikte filmlerin içeriğini zayıflatmaktadır. Hipermetinler, etkileşimselliği ile öne çıkarken hikâye anlatıcılığını ortadan kaldırmakta, biçimselliği baskın hale getirmektedir. Belgesellerde gereğinden uzun, mizansenler ve imgeler baskın hale gelmektedir.
- Yaratıcılık yerine kopyalamak tercih edilmektedir. Oysa yaratıcılık özgürlük ile mümkündür. Bu bağlamda sinema okullarından başlayarak finans kaynaklarına ve yayın ortamlarına kadar özgürlük esastır.

Yapım

- Kısa ve belgesel film yapmak “amatörlük” olarak algılanmakta, hafifletilmektedir. Bu durum finans kaynağı yaratmayı ve yayına ulaşmayı zorlaştırmaktadır.
- Sinema endüstrisinden uzakta olan kentlerdeki sinemacıların finansman, yetkin teknik ekiplere, ekipmana ulaşması neredeyse imkansızdır. Kolaylaştırıcı çözümler uygulamaya sokulmalıdır.

Yayın

- Kısa ve belgesel filmciler zorluklara rağmen filmlerini tamamlasalar bile yayın olanağına (vizyon, TV yayını, özel gösterim, festival vb.) kavuşamamaktadır. Festival sayılarının azlığı, bir festivale katılan filmin başka festivallere alınmaması alanı daha da daraltmaktadır. Çok güçlü bir rekabet ortamı oluşmuş durumdadır. Belirsizlik, uygulanan prosedür, istenilen belge ve ücretler katılımı zorlaştırmaktadır.

- Jürilerin geç açıklanması ve yetkin kişilerden oluşmaması önemli bir sorundur. Ön jürilerin yükü oldukça ağır, verilen süreler kısıtlıdır.
- Dijital platformlar yayın akışında kısa ve belgesel filmlere de yer açmakla birlikte filmlerin içerik ve biçimlerini kendi bakış ve yaklaşımlarına göre yönlendirmektedir. Bu yönlendirme, nitelik anlamında zayıflık yaratmaktadır.

Öneriler

- Etik ve yaratıcılık sadece eğitimcilerle değil sanatçıların da bu sürece dahil edilmesiyle geliştirilebilir.
- Yaratıcılık için sinemacıları yüreklendirecek eğitimler, çalıştaylar, kurslar, festivaller düzenlenmelidir.
- Deneysellik, avangart yaklaşımlar desteklenmelidir.
- Sinema alanındaki akademik araştırmalar film incelemeleri kadar film yapımına da yönelmelidir.
- Dijitalleşme sanatı demokratikleştirirken özü, hikâyeyi, anlatıyı kaybetmeye yol açmamalıdır.
- Sinemada “çekim – gösterim izinleri” meselesi berraklaşmalı; bu konuda eğitimler verilmeli, kurumlar arasında e-devlet üzerinden entegrasyon sağlanmalıdır.
- Festivalde gösterilen kısa ve belgesel filmlere telif ödenmelidir.
- Festival programlarında eş zamanlı gösterimler ve çakışmalar etkiyi azaltmaktadır. Bu bağlamda festivallerin bazı saatleri sadece kısa ve belgesel filmlere ayrılmalıdır.
- Kamu kurumlarının gösterim olanaklarını artırması için kaynak, destek, bilgi sağlanmalıdır.
- Kısa ve belgesel filmlere ikinci sınıf muamele yapılmamalı; basılı materyallerde yer verme, ödül miktarı, ödül verme biçimi uzun metraj sinema filmlerine uygulanan yöntemlerle uyumlu olmalıdır.
- Sinema yazarlarının kısa ve belgesel filmler üzerine de yazması özendirilmelidir.